ORANJ

LUCIAN IONICĂ

De te-ai hotărît să scrii despre o navă cosmică – îmi spun adesea, în clipele chinuitoare de nerodnică reverie – indiferent de tipul, de vechimea şi originea ei, ar trebui s-o prezinţi în plin zbor, în misiune de cercetare a unei zone necunoscute, iar dacă este totuşi cunoscută, atunci să fie extrem de primejdioasă, pentru că riscul atrage întotdeauna pe cititor.

S-ar putea însă să alegi altceva, să te opreşti, de exemplu, asupra momentelor de dinaintea aducerii navei pe cosmodrom, să descrii munca migăloasă din halele de montaj, laborioasele verificări, emoţiile fiecărui test, unele eşecuri şi surprize neplăcute etc. Există şi aici, fără îndoială, un anumit suspans ce se prelungeşte pînă la plasarea de orbita stabilită. Dar lucrurile astea au devenit în ultimul timp atît de banale, încît există riscul de a plictisi la culme sau de a ţi se reproşa că faci reportaj şi nu SF!

Să te opreşti asupra întoarcerii din misiune a navei – e posibilă şi o asemenea opţiune –, să dai viaţă prin cuvinte imaginii de neuitat a apariţiei dintre nori a fuzelajului păstrînd urmele grelelor încercări din cine ştie ce sisteme solare, să-i faci pe cititori să participe la clipa emoţională a ivirii în cadrul uşii tocmai deschise a primului cosmonaut apoi a celorlalţi, cu părul alb, gîrboviţi, poate şi cu lacrimi în ochi, să te opreşti, deci, la toate acestea e şi mai rău e ca şi cum ai sosi la spartul tîrgului. Aventura s-a terminat, iar echipajului nu-i mai rămîne decît să-şi povestească peripeţiile şi, conform tradiţiei să le înflorească pe ici, pe colo. Niciodată nu poţi să crezi pe deplin istoriile astea ale veteranilor stelari!

Oricum ai întoarce-o, oricum ai suci-o, n-ai încotro, trebuie să admiţi că nava cosmică de aia-i făcută, să zboare – n-ai nici un motiv să te opui acestei evidenţe.

De te-ai hotărît, pînă la urmă, să scrii despre o navă cosmică aflată în zbor – îmi spun în momentele nespornice –, nu poţi să te prefaci a nu şti că înăuntrul ei se află oameni: prin urmare, va trebui să scrii despre oameni. Desigur, nu întotdeauna sînt fiinţe umane la bord, în locul lor pot fi roboţi, aparatură automată sau animale (de mult plecatul dintre noi cîine Laika e un exemplu). Nu zic că n-ar fi pasionant, că n-ar trezi interesul nimănui o asemenea povestire, nuvelă, roman, mă rog, ce-o fi, dimpotrivă, cred c-ar fi selectată de îndată de antologii şi culegeri tematice, fără rezerve şi fără observaţii de tot felul. Mi se pare, însă, că mult mai captivant e să te întrebi: oare ce-or face oamenii într-o asemenea navă interstelară? Lumea cea mare, adică Pămîntul cu rudele, prietenii, foştii colegi, cunoscuţii (dar şi duşmanii, de la cei ce-ţi poartă sîmbetele la cei ce-ţi poartă sîmbetele) toţi aceştia se află departe, în jur e doar infinitul, atît de sărac în fapt, dar de necuprins în virtualitatea lui. Ce-or face, oare, în interior, cosmonauţii? E firesc să-şi fi luat cu ei obiceiurile şi mentalităţile de acasă, aspiraţiile, scrupulele, logica, spiritul şi cultura dar şi metehnele… Deci, oameni ca noi, ca mine şi ca dumneata, preocupaţi mereu de bunul mers al expediţiei, al misiunii lor de mesageri ai Pămîntului, oameni care n-au pace, nu pot sta locului, fără să facă nimic, căutînd mereu ceva, mereu nemulţumiţi, de aici ivindu-se tot felul de complicaţii neaşteptate, care mai de care, asemenea unei jerbe de artificii în noaptea Anului Nou, noapte de împăcări şi promisiuni. (Apropo, ştiaţi că toţi cosmonauţii, de pe toate navele, indiferent de rangul şi de misiunea lor, conform prevederilor Codului Galactic Revizuit, sînt treziţi din hibernare pentru a se bucura de noaptea aceasta?).

Să alegi o scînteie şi să o urmăreşti şi fulguranta-i existenţă…

În schema tip a personalului navelor cosmice de mare capacitate şi de lungă distanţă figurează o persoană care, în pauzele regulamentare dintre două hibernări, stă de vorbă cu unul, cu altul cu fiecare pînă la urmă, aşa, de la om la om, să-i întrebe de una, de alta ca să descopere din timp tendinţele de însingurare, de

cufundare în amintiri, să preîntîmpine declanşarea dorului de casă… Misiune grea, fără îndoială, cere o bună pregătire, rafinament, răbdare şi respect, ca în orice altă meserie legată de fiinţa umană.

Pentru mai multă uşurinţă, să dăm un nume, de acum încolo, acestei persoane – va deveni astfel un personaj –, să-l zicem Anastassios, în vine îi curge sînge grecesc.

Prin urmare, Anastassios o prinde delicat, camaradereşte pe după umeri pe Emilia şi o întreabă cu mansuetudine: „Ce ţi-ar plăcea să faci?" „Nimic", răsună sec răspunsul. „Cum nimic?" „Uite, aşa, nimic." „Dar, cum se poate?!" Emilia ridică neputincioasă din umeri, după care spune: „Habar n-am, dar ăsta-i adevărul adevărat". „Şi totuşi, nu e nimic să-ţi placă, măcar un pic?" „Ba da." „Ce?" „Muzica şi prăjiturile cu frişcă". Anastassios îşi disimulează nedumerirea şi continuă pe un ton firesc: „Altceva n-ai mai dori?". Emilia se vede nevoită să-l corecteze: „N-ai înţeles, pe acestea nu le doresc, doar îmi plac atunci cînd se întîmplă să mănînc o prăjitură cu frişcă sau se întîmplă să ascult muzică, dar nu le caut, nu ţin să repet experienţa, las acest lucru la voia întîmplării, dacă se produce bine, dacă nu, nu… De dorit cu adevărat parcă aş dori altceva…". „Ce?" „Aş dori să ştiu." „Ce anume?" „A, nu ceva anume, un anumit domeniu, ci orice, cît mai mult din orice". „Înţeleg, îţi place să citeşti". „Nu, e obositor şi mă dor ochii." „Atunci înseamnă că îţi place să asimilezi informaţii iconografice", încearcă din nou Ananassios. „Aiurea mă plictisesc repede, gîndul îmi fuge în altă parte, nu prea pot să mă concentrez."

Ei, fir-ar să fie! exclamă Anastassios în gînd, un asemenea caz nu a mai întîlnit, cu siguranţă că îi va da multă bătaie de cap. Şi cînd te gîndeşti că e singur la un echipaj atît de mare, cum va face faţă pînă la sfîrşit?! Nu-şi aduce aminte să fi citit în literatura de specialitate despre ceva asemănător, uite ce pleaşcă, asta înseamnă că i se oferă un minunat prilej de a se afirma: mai întîi o comunicare ştiinţifică, după aceea publicarea unui studiu temeinic într-o revistă de

prestigiu iar mai apoi, dacă lucrurile merg bine, îşi poate da şi al doilea doctorat cine ştie! Nu trebuie să scape un asemenea prilej!

„Ştii, zice Emilia, reluînd discuţia întreruptă cîteva clipe, am descoperit că pe nava noastră lipseşte ceva… La început n-am dat importanţă, mi-am zis că mi s-o fi părut dar am căutat peste tot şi, într-adevăr, te rog să mă crezi nu este. Nu-i şi nu-i! Acum mă tem să nu fac vreo fixaţie, a cam început să mă obsedeze… Pînă azi, n-am vorbit nimănui despre asta. De altfel am impresia că nimeni n-a mai observat… Îţi spun eu, n-au băgat de seamă." Anastassios ciuleşte urechile, fata asta devine din ce în ce mai interesantă, e o adevărată comoară, cum de a neglijat-o pînă acum?! „N-aş vrea să par un tip curios din fire, unul din aceia care se vîră nepoftiţi în sufletul omului, dar m-aş bucura dacă ai avea atîta încredere în mine şi mi-ai mărturisi despre ce este vorba. Din orice fleac se poate ivi o primejdie nebănuită, crede-mă, nu vreau să fiu un alarmist, dar cu cît măsurile sînt luate mai din vreme, cu atît sînt mai eficiente." „Îţi spun, cum să nu-ţi spun, chiar mi se pare că eşti omul cel mai potrivit. Uite despre ce e vorba, dar sper că n-ai să rîzi de mine…" „Nici prin gînd nu-mi trece, o întrerupe Anastassios, aşa mă cunoşti tu pe mine?" „Îţi mulţumesc! Cît eşti de bun. Am descoperit că pe nava noastră lipseşte cu desăvîrşire culoarea oranj!" „Nu se poate!" „Ba da, am căutat aproape peste tot, nici un obiect nu are această culoare." „Eşti sigură?" „Am chestionat şi memoria calculatorului administrativ care ţine evidenţa fiecărui lucru!" „Dar în supermemoria supercalculatorului central ai căutat?" „Da". „Şi?" „Acolo n-am dat decît de o definiţie." „Bun, şi el nu poete sintetiza culoarea aceasta, că n-ar fi mare lucru?" „Nu, cel puţin eu n-am reuşit, aşa că mă întreb ce ne facem?" „Nu ştiu m-ai luat prin surprindere, nu mă aşteptam la una ca asta! Mă gîndesc şi am să te caut. Într-adevăr, lucrurile nu pot să rămînă aşa."

Anastassios verifică discret afirmaţiile Emiliei, fata are dreptate, apoi se duce întins la vice-comandantul de resort şi-l iniţiază în ceea ce tocmai aflase: „Pe nava noastră nu există culoarea oranj, deloc,

nici măcar o urmă!" „Şi ce-i cu asta? Prostii! îi taie avîntul superiorul ierarhic. N-ai altceva mai bun de făcut decît să te ocupi de fleacuri? Dacă nu este, foarte bine, înseamnă că nici nu trebuie să fie, cei care au proiectat nava de bună seamă că au ştiut ce fac! N-o fi singurul lucru care lipseşte…"

Cu această punere la punct povestea s-ar putea încheia făcînd loc pentru alta, dar ea continuă totuşi, pentru că Anastassios nu se dă bătut cu una, cu două. El ştie foarte bine că dacă lasă lucrurile aşa, şi pînă la urmă iese vreun pocinog, tot el va trage scurte şi va plăti oalele sparte de altul. Cine va mai recunoaşte că a sesizat ta timp? Să-l fi informat oficial, ca să rămînă măcar o urmă… Dar el nu-i un birocrat, nu urmăreşte să se acopere de hîrtii.

Deci Anastassios nu renunţă şi caută în fişierul tematic al înregistrărilor video la cuvîntul „portocală": succesul e numai parţial, imaginile găsite sînt alb-negru. Dar el nu se descurajează dintr-atît. Continuă să se întîlnească din cînd în cînd cu Emilia, nu poate abandona acest fir singurul deocamdată, şi în colocviile lor solitare dezbat implicaţiile absenţei culorii oranj – frumoasă, de neasemuit, culoare – se pun de acord asupra multor chestiuni, proiectează chiar şi unele mici experienţe, se întreabă dacă ar fi bine să aducă la cunoştinţă celorlalţi această descoperire şi cînd anume… Anastassios dă dovadă de tact şi nu-i dezvăluie eşecul cu portocala alb-negru. Dar timpul trece şi truda lor comună nu duce la nici un rezultat, treptat speranţele lor se restrîng… Dacă lucrurile vor merge tot aşa, nu e greu de ghicit ce are să se întîmple…

Aici, povestirea s-ar putea încheia din nou, de astă-dată cu un final deschis, modern, dar povestirea se încăpăţînează să continue. De fapt a venit vremea s-o spunem deschis, ea va continua mereu, independent de voinţa noastră sau a altcuiva, va continua să trăiască o dată cu dumneavoastră, cel mult veţi putea face abstracţie de ea, veţi putea încerca să-i ignoraţi mersul firesc, aşa precum cosmonauţii de pe navă vor încerca să ignore absenţa culorii oranj, atunci cînd vor afla de absenţa ei.

Dacă povestirea merge cît de cît bine, asta se trage şi din faptul că Emiliei începe să-i meargă rău. După cum absenţa vitaminei C din alimentaţie provoacă scorbut marinarilor din vechime, fata se îmbolnăveşte, începe să sufere de o maladie necunoscută. Mai întîi e cuprinsă de o adîncă melancolie, spune întruna că tînjeşte după puţin oranj, deşi a uitat cum arată, nu-şi mai aduce aminte, ar face orice să poată privi, măcar o clipă, culoarea aceasta, chinuitoare sînt neaducerile aminte… E culoarea Soarelui nostru, spune ea. Degeaba încearcă Anastassios să o convingă că Soarele nu e oranj, ci galben, ca lămîia coaptă, chiar şi copiii ştiu asta, drept dovadă stă faptul că aşa îl şi desenează. A-l colora în oranj ar fi o exagerare de tip impresionist sau fovist! O, să nu mai amintească Anastassios de impresionişti şi de fovişti, să nu mai răsucească în rană cuţitul dureros, tocmai de viziunea lor îi era şi dor şi suflet aprins. Într-adevăr, fata slăbeşte pe zi ce trece, se usucă precum o floare ruptă din rădăcini, uniforma de cosmonaut începe să-i atîrne, mici ajustări, pense şi pliuri, nu reuşeau să ascundă trista realitate. Medicul îşi dovedeşte neputinţa, pilulele nu folosesc la nimic. Calea acupuncturii rămîne neîncercată pentru că nici ace şi nici experienţă nu are, singur o recunoaşte. Ceea ce la început fusese tratat cu îndeajunsă ironie şi fusese luat drept o simplă obsesie, mă rog, feminină, o formă nouă de nevroză, se arată acum a fi ceva grav cu care nu e de glumit. Autosugestie, zic unii, debilitate în urma epuizării intelectuale, anemie, opinează alţii, dar părinţii? dar familia, rudele? întreabă cei ce cred într-o cauză ereditară, s-o izolăm, s-o izolăm, cer aceia se se tem de vreun morb molipsitor, epidemie ne trebuie nouă pe navă?

Fata suferă în continuare sub privirile neputincioase ale colegilor, nici fizicienii, nici chimiştii, ca un făcut, nu reuşesc să obţină culoarea lipsă, calculatorul refuză să amestece galbenul cu roşu, iar spectrele sînt întunecate în porţiunea în care ar trebui să strălucească oranjul – poftim de înţelege ceva! Se mai adaugă şi ghinionul că în drumul lor nu întîlnesc nici o stea oranj, deşi în alte

părţi se găsesc cu duiumul. Încet, încet, fata se stinge şi, o dată cu sfîrşitul ei apropiat, inevitabil, se va încheia şi povestirea aceasta… Dar, nu! Aşa ceva nu e cu putinţă, nu se poate întîmpla!

Anastassios se îndrăgostise de Emilia, o patimă fierbinte se născuse în sufletul său zbuciumat, zi şi noapte se gîndea cum să o salveze, nu-şi imagina viaţa fără Emilia, o dorea atît de mult, simţea că mii de fire nevăzute îi leagă pentru totdeauna! Din acest impuls, în bună parte egoist, de ce să n-o recunoaştem? s-a născut ideea salvatoare…

Ce şi-a zis Anastassios? Datorită epuizării, acuitatea senzorială este mult diminuată, la fel şi discernămîntul, ţinînd seama şi de faptul că omul e înclinat de la natură să vadă ceea ce dînsul ar pofti, soluţia se impunea aproape de la sine: să-i arate un obiect de culoare galbenă şi să susţină că-i oranj, puţină sugestie şi totul va fi bine. Şansele erau destul de mici, dar n-avea de ales, fericirea sa atîrna de un fir mai subţire decît părul…

Nu ştiu dacă o să vă vină să credeţi, dar această idee extrem de simplă a reuşit! A reuşit atît de bine, încît şi după întremare, Emilia susţinea că obiectul în cauză, o copertă de caiet, altfel nesemnificativă, e de culoare oranj. Unii s-au îndoit că ea ar şi crede acest lucru, dar dovezi n-au adus în sprijinul spusei lor.

Anastassios şi Emilia s-au căsătorit şi povestea s-ar fi putut încheia, în fine, aici, după cum e obiceiul, dacă:

1. din această unire nu s-ar fi născut o frumuseţe de băiat şi o minunăţie de fată, care…

2. Anastassios şi ceilalţi cosmonauţi nu s-ar fi simţit măcinaţi de remuşcări din pricina neadevărului folosit spre a o salva pe Emilia şi n-ar fi dorit să îndrepte lucrurile, deşi nu era cazul, stratagema la care recurseseră fiind pe deplin justificată. Atunci cînd au încercat s-o facă…

3. …